

י י ד י ש ע

פעם גער צייטונג

דוועס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך...

איך דיעזע צייטונג האבן און יעדע פאן...

Nr. 75, צעהנטער יאהרונג, מעסט, פריטאג כו סיון התרלה, Pest, den 28. Juni 1878.

אי ש ט ו י צ י ס ר ד ע אים אוננארשען רייכטאגע.

אום דער זאכע דענאך איין ענדע צו מא- בען (אנטע אישטיצ ווייטער), ניכטס אלץ קיינען אנדערען ווען אלס דא וועדער הערשטעלונג דעם יודישען רייכעס. דער נעדאנקע איז ניכט נייא. איך האבע איהן ניכט ערפונדען. אים מאנא- טע מאי איז אין לאנדאן און איינע שיינע ערשיינען אין וועלכער דען אייראפעאישען שטאטסענען דאס ערשטע מאל דיעזער ראש מים נאכדורף ערטהיילט ווירד. דער נעדאנקע וועדע אים זאן לייכטער איינצופוהרען אלס דא וועדען איך היינט איינע אויסערארדענטליכע אנהענגליכקייט אן איהר פרויעעס פאטערלאנד בעקנדען. דא וועדען האלטען נאך פֿעסט אן דען אלטען העליגיאזען אבערלייפערונגען אן דער העברעאישען פֿאר- כע אונד דער יודישען שריפט. דא צערשטארונג דער הייליגען שטארט אונד דעם מעספעלס ווירד פֿאן דען יודען אן בעשטימטען טאגען איין יאה- רען נאך אים אפטער ערשט אונד בעוויינט. יעדערליך וואנדערן מיזענדע יודען אים אללען נע- נעדען אייראפאס נאך דער הייליגען שטארט אים אויף דעם בערגע (מוריה) אבער דא פֿערשוואנ- דענע אלטע הערליכקייט צו וויינען אונד אויף דעם הייליגען באָדען דא עוויגע רוהע צו פֿינדען. ביא דיעזער ליעבע דער יודען צו אהרעם פֿיר- הערען פֿאטערלאנדע קאָנטען דא אללע בינען איינע אהרע דאָרטהין צוריקקערען. דא מיס- טען יודען בעזיטצען יא נור יבעווענליכעס פֿער- מאַגען (נעמליך באַרעס נעלד אונד שטאטס- פֿאפֿיערע) וועלכעס לייכט מיזענדעמען אומ- ביא פֿערעהעליטעסע אים אַרײַענטע לאַסען עס ערוואַרען, דאס דא וועדען אין פֿאלעסטינא איי- נען מעכטיגען שטאטס בילדען ווירדען וועדערנד דאס הייער ביאָס דער נישט-יודישען בעפֿאלקערונג דאס בלוט איםוויינען.

בערשיינען נעמאכט. איבערהויפט ציינט זיך דער איגדורף, דאס דא שטימט דעם רוסישען הויפט- קווארטירס איינע ווער קרענעדישע אים. זאלטע דא מירקויא ווירקליך צור אגנאה- מע דער קאָנגרעס-בעשליסע מיט געוואלט גע- צוואינגען ווערדען מיססען זא ווירד וואהרשיינליך ניכט רוסלאנד אליין זאנדערן אים פֿעראיינע מיט דען איבריגען אייראפעאישען מעכטען דיעזען צוואנג אויסארבעטן.

אויך דער אינעל קרעטא וועלכע צור מיר- קויא געהאָרט, הערשט זייט דריי טאגען אין ערביטערטער קאמפֿע צווישען דען מירקען אונד דען דאָרטיגען גרויסען העוואָלוציאָנערען. דא מירקען האבען נון אויך דען קאמפֿע געגען דא איינזאָהערע פֿאן קרעטא אויפֿגענאָמען. דא וועזענען צייטונגען בעשעפֿטיגען זיך יעצטע מיט דער בעזעטיגען באַסטינען אונד דער הערצעגאָוינא דורך אונזערע ארמען אונד מיט דער ערשטאָפֿען רוסלאַנד, דאס אויך דא מיר- קישע שטארט זאָפֿיא אן דאס פֿירסטענטהום בול- גאריען קאָמען מיססען. מיט דיעזער גראַסערן מירקישען שטארט עוויינט דאס פֿירסטענטהום בולגאריען אן בעדייטונג. זא דאס עס דאן איך אויף זיד-בולגאריען וועלכעס נאך דער מירקויא געבליבען דען איינפֿלוס אויסארבעטן ווירד, דאמיט זיך אויך דיעזעס פֿאן דער מירקויא לאַזען גענען זאָל. גראַף אַראַראַש דער פֿירסטע לאַנע גענען דיעזעס רוסישע פֿעראַנגען אבער רוסלאַנד ער- קלערטע דען קאָנגרעס צו פֿעראַלסען אונד דען קריגע וועדער אויפֿצוהעמען זאָבאלד דא שטארט זא פֿיא ניכט דעם נייען פֿירסטענטהום בול- גאריען איינפֿערלירט ווירד אונד זא מיססען גראַף אַנדראָוויטש נאכגעבען! ווען נון דא סלאַווען דורך דעם גראַסע פֿירסטע- טום בולגאריען איינע מאכט אן דעם מירקויא געוויינען, זא מיס אויך אונזערע מאַגאַרביע אויף דא סלאַווישען מירקישען פֿאַרײַענען אן אונזערע גרענצען נעמליך דאס באַסטינען אונד דא הערצע- גאָווינא איהרע אויפֿפֿלוס אויסארבעטן! דא זאָנטס אן דיעזען פֿאַרײַענען זאָלכע בעזעונגען צו בע- פֿירכטען זונד וועלכע אונס געפֿעהרליך וועדען קאָנטען.

אנהאלטענדע פֿרעזענס-אויסוועצען.

דא פֿערהאנדלונגען אויף דעם קאָנגרעס זונד נאך אַמטער פֿרעידליך, זא דאס מאן יעצט דאך שאַן אויף איינע איינזיג דער אייראפעאישען מעכטע רעכענען קאָנטען. בלאס דא מירקישען קאָנגרעס-געזאנדטען צייגען זיך נאך אַמטער צו- רוקהאלטענד אונד מיט דען ביהזענדיגען קאָנגרעס- אבטאכונגען אינצופֿרעידען.

אויך דא לעטצטע קאָנגרעס-זיטענען, ביא וועלכער אויך פֿירטס גראַסשאַקאָף וואר, בעשע- טענע זיך נאך אַמטער מיט דער בולגארישען אַ- געלעגעהען זאָבאלד דא בולגארישע אַנגעלענע- הייט ערלעדיגט אומ. וועדען דא פֿערהעלטניסע מאַנטענען אונד אַמטער עס בינען פֿאן דעם קאָ- גרעס אן פֿערהאנדלונג גענאטמען.

וואס נון רומעניען ביטרפֿעט זא הייסט עס, דאס רוסלאַנד ניכט גא נון בעסאראַביען זאנדערן נור איינע טהייל דאָפֿאן בעקאָמען ווירד. צום לאַהנע דאָפֿיר, דאס רומעניען איינע טהייל בעסאראַביען אן רוסלאַנד אבטריט, זאָל דער פֿירטס פֿאן רומעניען אויך צום פֿירסטען פֿאם נייען פֿירסטענטהום בולגאריען ערנאנט וועדען. אן דער לעטצטען קאָנגרעס-זיטענען ווארדע דער אַנזאג אויף עמאַציפֿיאָן דער יודען אין גאָר- אונד זיד-בולגאריען אַנגענאָמען.

אבער עסטערייכ-אונגאַרן ווירד דען דאך באַסטינען אונד דא הערצעגאָווינא דורך זינע אר- מען בעזעטיגען לאַסען! אויף דעם קאָנגרעסעס האַבן בערליס אללע איבריגען אייראפעאישען גראַס-מעכטע אונזערע מאַגאַרביע דא פֿאַל- מאכט ערטהיילט, בינען אבט טאגען דיעזע צוויי אן אונזערען גרענצען ליענענדרען מירקישען פֿאַ- ווינענע אן בעזעטיגען. אונזערע מאַגאַרביע ווירד נון געוויסערמאסען דא פֿערוואַלטונג פֿאן באַס- נייען אונד דער הערצעגאָווינא אבטענעמען אונד צוואר מיט אויפֿוועלונג דעם פֿאַלסאָס!

דאס פֿירסטענטהום בולגאריען ווירד דא דאָרטיגען מירקישען פֿירסטענטיג ניכט בעזיטצען קאָנטען. ווייל אלל דיעזע פֿעסטונגען צערשטארט וועדען מיססען. וואַרט אונד שטילא וועדען זאָמיט אייפֿהאָרען, פֿעסטיג-שטעדט צו זיין.

דער קאָנגרעס האט זאמיט אים לייפֿע דיע- זער וואַכע אן זינען אַרבייטען איינע בעדייטע- דען פֿאַרשטויט נעמאכט. דא הויפט-שויעריג- קייט אן בעניג בולגאריענס אים נון בעזיטען ווייז אונד אללעס אומ אויף איינע פֿרעידליכע ווייז געאַרדנטען וואַרדען. אן ביהזענדיגען ערנעבניסע וועדען אלס זוכערע בירשנאפֿטען פֿיר דען פֿרעיד- ליכען פֿערליף דעם קאָנגרעסעס בעסאראַביע. דא מירקישען קאָנגרעס-געזאנדטען צייגען זיך וואָלד ווער האַרנטעקען גענען דא קאָנגרעס- בעשליסע אונד וואָללען הייער גראַסע שויעריג- קייטען בערטיגען, אבער דורך דאס אויסמיטהע פֿאַרנעקען דער איבריגען מעכטע וועדען דיעזע מירקישען קאָנגרעס-געזאנדטען נאכגעבען מיססען. דא רוסישע ארמען אן דער מירקויא מאכט זיך זאגאַר שאַן דארויף געפֿאַסט, דען קאמפֿע גע- נען דא מירקען וועדער אויפֿצוהעמען אים פֿאַל- גען דא מירקויא מיט גראַסער האַרנטעקעקייט דא אַנאַהמע דער קאָנגרעס-בעשליסע פֿער- וויינען זאָללעט. איינע הייטיגע קאָנסטאַנטינאַ- לער דעפֿעסע מעלדעט: דא רוסיע האַבען אן דען לעטצטען טאגען בעדייטענדע קרענס-פֿאַר-

פֿאַר עטוואַ צוויי יאהרען האט דא מיר- קויא זעלבסט ערקלערט, פֿיר דען בערטיג פֿאַן 80 מיליאָנען פֿאַר שטערלינג (800 מיליאָנען גיל- דען) איינע טהייל פֿאַלעסטינא אבטרעטען צו וואַללען. נאך גלייכע דאס דא וועדען דיעזע סום- מע לייכט אויפֿבריינגען קאָנטען. איך האַפֿע פֿער- נער, דאס לאַרד בעקאָנספֿעלד, אלס געוועזע- נער יודע. אויף דעם קאָנגרעסע פֿיר דא וועדער- הערשטעלונג דעם יודישען רייכעס אינזערעטען וועדען.

אונזערע רעניערונג קאן וואָלד אן יעדער אַנגעלענענטיס וועגט טהון, דא דא אַמטער פֿאַן קרעדיט לעכט אונד פֿאַן דען יודישען באַנק- היזערען פֿאַרט אונד פֿאַרט נעלד לייזען מוס. איך וויינע בלאָס, דאס וועגן דא אַנגעלענענטיס אויף אונד קאָנגרעסע צור שפראַכע קאָמט, גראַף אַנדראַשי נענען זאָלכע לאַונג דער יודע- פֿאַרנע מינדעסטען קיינען ווידערשטאַנד לייס- טען מאַגען.

ווייזע-פֿרעידענט באַני, דער שאַן מידע וואַר, דא וועדען פֿרעידליכען אייסערונגען דיעזעס מענשען אַנצוהאַרען ריעק דען רענער צור אַרדנינג, דא מאן אים פֿאַרלאַמענטע זא עטוואַס ניכט דוילדען דאַרף. - נון ערהאַב זיך מינסטער טרעפֿאַרט אונד זאָנט: "איך מוס עס בעדווערן, דאס אים פֿאַרלאַמענטען איין פֿאַלכער פֿאַרזאג: האַלטען וואַרדע, דער אונזערע פֿאַרלאַמענטע פֿאַר דעם

היינט נאכמיטאגס זונד הייער פֿאַלגענדע דעפֿעסען איינערפֿאַרפֿאַר:

1. דעם 26טן זיגן דער קאָנגי ריכטעטע אן דען עסטערייכישען מינסטער-פֿרעזידענטען אוי- ערשפֿערג איין שרייבען וועלכעס דא "פֿעראַטאָניג" (אויפֿשעריבונג) דער זיטענען דעם עסטערייכ- שען רייכסראַטע אונד פֿערישעלעט - צויליך אבער דען עפֿעריטערען פֿיר איהר צושטאַנדע-ברוינגען דעם נייען אויסשליכעס מיט אונגאַרן דען קאָזער- ליכען דאנק אויסדורקט.

2. דעם 27טן זיגן איינע מינסטער-אל- בעאמטער וואַרדע היינט דעם רעכטיגע אַבער- ליעפֿערט, ווייל ער איין געהימעס אַקטענשטיק דער ענגליש-רוסישען אבטאכונגען איינער צייטונג צור פֿעראַפֿענטליכונג אַבערנאב.

3. דעם 27טן זיגן אין קרעטא בעפֿי- דען זיך 2500 קאַטהאָלישע פֿאַמיליען אַהנע אַבדאך אונד אַהנע בראָד, וואס זא נון צו געוואַלזאַמ- קייטען שרייבען קאָנג.

בערשטאמעט מאן דיעזען פאלל, זא נישט ער
איטער פאן דען וידע-פערפאלונגען אין רו-
מעניע אין סערביע אינד דערנליבען דאהען
לענדערן - אלליין ווא איזט דער יורע-האט
וויקליך גענעליך געשוואונדען? היינט האט מאן
זיינע אישטייז אין אונגארשען פארלאמענטע
אוינגע שטימעט פיר דיא אויסטויבונג דער יודען
ערהעבען. לייך דארט קאמט דיא נאכריכט
דאס אין דער רוסיש-פאלטישען שטאט קאליש.
הארט אן דער פרויסשען גרענעץ איינע יודע-
העצע שטאטגעבונדען דער 12 יודען צום אס-
פער פערפאלען? נאך מעהר! עס שטעללט זיך
זאגאר הערויס, דאס דיא קאטהאלישען גייסלי-
כען וועלכע דאך דיא אייגענליכע בעפאלקע-
הונג פאן זאלבען אויסשוימונגען אברהאלטען
זאללטען זעלבסט אן דיעזעס איבערפאללע זיך
בעטהייליגען! - אונד ווארום אללי דיעס? ווייל
אין אלטאן צערשטארט ווארדע אונד מאן דאס
זיכטליך דיא נאכריכט אויסשפערענטע דאס
דיעזע צערשטארט פאן איינעס יודען פער-
איכט ווארדען. זאלטען עטווא דיא יודען וואכע
שטעהען ביא דען קאטהאלישען אלטארען, דאס
זיא נישט פאן אירענד אונד איינעס בעפאלקען סרויכ-
בלאד שטענדיגט געווען? דאס ווארען דיא דיא
אלטען 'בלבוליס' בלאד היעס עס, אין יודע האכע
זיינע קורכע געפלינדערט! בלאד וועדער אין
יודע האכע אין 'הייליגען בילד' געשענדעט אונד
דאך ווארדען אללע דיעזע נאכריכטען בלאס זי-
דעס צוועקע אויסשפערענטע אויס עכען פיר איי-
נען איבערפאלל גענען דיא יודען איינע געאייגע-
ען איבערדע צו דאס האבען! ווער ווייס, אב נישט
אין רוסיש-פאלטישען אישטייז דיעזען אלטאר
אבוטליך צערשטארט האבען, אויס דיא איינע-
בילדעטע מעננע גענען דיא אינשולדיגען יודען צו
הייצען דער קאנאנעס זעצט בעקען ביזאמען, ער
ווייל אונד ווייל דאס האפעטליך דיא געלי-
בערעכטיגונג דער יודען אויס אריינען אויסשפער-
ען דיא פראנע אויז נור, אב היערויך דעס אי-
בעל אבערהאלפען זיין ווירדע? (אנדערע ציימונג-
גען שטעלדען דאס אין קאליש נור איינע פעט-
זאגען פערזוואונדעט, אבער נישט געטארעט
ווארדען.)

(ר ע ו א ל ו צ י א נ ע ר ע ב ע ו ע-
ג ו נ ג ע א י א י ק א נ ס א נ ט י נ א פ ע ל)
אויס דער שירקישען הייפטשטאט ווירד בעריכ-
טעט: אללע היער בעפלידליכען געזאנרען דער
איראפעאישען מעכטע האבען איינע גליבלויבע-
דע אויטאנטעצייכענעטען שפרייטע ערהאלטען
וועלכע וויא פאלען לויטעט: דיא 'שירקיש-נאצ-
ען

אנאלע פארטייא האט בעשלאסען זיך נישט
לענגער פאן דער רעניערונג ביא דער נאזע הע-
רוםפארען צו לאסען, זיא ווירד פיעלמעהר דא-
הין שפריבען, און רעגעלונג דעס מירקישען ריי-
כעס זעלבסט אין דיא האנג דעם געהעסען עס אויז
מאליך, דאס אין פאלגע דעססען אין דער הייפט-
שטאט אירוהען אויסברעען ווארדען. דיא מיר-
קיש - נאציאנאלע פארטייא פערזוכערט יעדאך
אללע פארזוכס-מאסרענעלן צו טרעפפען, דאמיט
דיא אין קאנסאנאנאפעל וואהנענדיען איראפע-
ען, נאכטמליך אבער דיא כריסטליכען בירגער,
דורך דיעזע אירוהען קיינען שאדען ערלידען!
- מאן פערזוכטעט אין פאלגע דיעזע צושריב-
טען, דאס איינע גראסע אונד געפעהרליכע רעווא-
לוציאנערע בעוועגונג בעפארשטעהענדיג וויא, דער
סולטאן זעלבסט איזט זא איינעשטיכטענדיג דאס
איינע בערייטע ווילליקייט ערקלערטע דען פער-
כאנטען מירדאט פאשא וועדער צוריקצובערופען.
אין דיעזעס זיינע געזעצטע זיך דער סולטאן אויך
דעס ענגלישען געזאנרעט גענענאכטע. - וויא
זעהר איך זענען ענטזעט, ווא דער איינערס איבער
דיא צוקונפט דער מירקיא ענטשיידעט יעדע רעווא-
לוציאנערע בעוועגונג דעס מירקישען רייכע נישט
צום גראסען פארטהיילען געוויכען דירפטען זא קאנן
דיא מירקיש-נאציאנאלע פארטייא פיר איהר איי-
טרעטען דענאך נישט פערדאמט ווערדען. עס
איזט יא בעקאנטע דאס עס מיט דער איינליכען
מירקיא ניע אן ווייס עקאמסען דער ווען דיא
מעננען, דא דאמיט אין דער שפרייטע דער רעני-
הונג שטעהען, איהר איינעס פאטערלאנד אן
רוסלאנד נישט פערדאמטען שטען. פאן דעס
ערמאדערען אבדול אציין וואר עס יא בעקאנטע,
דא זאגאר פער ערוואלדן פאן רוסלאנד זיך בע-
שטענען ליעס, אויס פיר זיינע פערשווענדערען
אויסצוגענדיג געלעבטע צו אבען, פעררייכע
ער זעלבסט זיין איינעס רייך, דער זעצטע סיל-
טאן דירפטע פארלייכע פערזאנליך נישט זא פער-
ווארפען זיין, אלליין דער שוואכ-קאפטיגע סולטאן
לאסט זיך יא בעקאנטליך פאן זיינעם שוואגער
דאסאד פאשא בעהררשען, דער שאן אן אינא-
טיעף מירקיש וואר, דיא מירקיש-נאציאנאלע
פארטייא וועהט נון אויך, דאס עס פיר דאס מיר-
קישע פאלק נישט פאן גראסער פערדייטונג אויז
אב ביא דער מירקיא אין גראסערעס אדער
קליינערעס שטען בולגאריען פערבלייכט. הייפט-
זאכע אויז, דאס עס זיך אויס דער געוואלט גע-
וויסענעלאזער פעררעשער רעטטעט. מירדאט
פאשא איזט וויקליך דער איינעס באראקער-
פאלקע מאן, דער עס מיט זיינעס פאטערלאנדע
עהרליך מיינט. עס פראנט זיך נור: וויא לאנגע,

ווערען זיא נאך הייסע נור פרייליין מערשאן אונד נישט
לארד דאלימערע!
וואללעט נאכט, איך וועדע נאך דאס, וואס איך
וואר! (זאכט קארלינע ווינענד) וויא אלליין האבען
מיך פערדארבען אונד צו איהרעס אבשולדיגען וועקציינע
נעכטאט, איך בין נון מיט רעכט בעשפאסט!
קארלינע פערבארג מיט ביידען הערען איהר גע-
זיכט אונד וויינעט.
ווייליאם קאם צור איינזכט, דאס ער דיעספאל צו
ווייס גענאנגען אונד זאכט דאהער אין זאכטעריעס
סאגע: 'פערזייען זיא מיר, מיינע שפרייטעס, ווען איך
מיך פאן מיינע פערזייעלונג זא ווייס היינטיגען לאסעט
מיך קרענק עס, דאס זיא גענען מיין אונגליק זא גלייב,
נילשט ונד! איך ליעבט זיא, וויא איך נאך ניע געליעבט
האבע, איך אכטע זיא, ווייל זיא נישט דאס פארזארהייל
אללע זאגענאמען מונגעהאסען ווייכע האבען, וועלכע
מיינען, דאס זיא דורך דען רינג נור אן איהרען מאנן אל-
ליין געבונדען זינד, זיא געהארען איך זעצט מיר -
אונד דארום שטענדיג זיא, דאס זיא פיר מיך נישט איך
אנדערע זאכען אפען וואללען.'
'אן שווינען זיא, דאס נישטען סאר אלישע געפיהל,
דאס אין מיר נאך געבליבען מאכט מיך ביא זאלבען
אבשולדיגען ווארפען שווערען אונד צושטערן, נילקליך
דאס ווייב, וועלכעס מונגעהאסעט אונד פרייא איהרעס
מאנע גלייכט.'
'אבער ווען איך דער מאנן נישט בעסערע אויז?
- אייביגעס לאסען זיא דיעזע סאר פערדייטען אונד
הארען זיא מיך אן! וויא זיא וועהן שטעהט איך פאר'

אויס פאללע ער וויקליך צוריקבערופען ווירד,
זיינע העררליכקייט הייערן ווערדע, אין דער מיר-
קיא וועכטעלט מאן א מענליך מיט דען מינס-
טען, ווירד מירדאט פאשא הייסע געקענעווער-
זא קאנן ער שאן מארגען אין דען מירקישען ניע-
ווארפען ווערדען, אויטער זאלבען פעהרעלטנס-
סען אויז עס געוויס שווערען, דיא מירקיא צו ניי-
עס לעבען צו ערוועקען.
'(א יין רויס' ש' ע' ר' ש' פ' א' ג' א' י) אויס
קארלשטאט (מיליטער-גרענעץ) ווירד בעריכ-
טעט: זייט איינען שטאטען אונד פערבלייכעטע זיך אין
דער הייערען שטאטען דיא נאכריכט, דאס אין
בערן דער מיט צייכענען אונד פערשעלדיגען
צייכענען וועקציינען פערזעהען אויז, אין דער אומ-
גענונג דער שטאטען זיך הערמאטירבע, דערוועלכע
וואר אויך אין דער פאסטונג אונד ערקונדיגעט זיך
בייא איינעלענען אייביגען אונד שטענדיג
דער בעזאמטונג אונד דערנלייבען דינען. אללעס
וואר איבערצייגט, דאס מאנס היער מיט איינעס
רוישיגען שפאן צו סהון האבען. ער ווארדען אי-
רוםהאלב דער שטאטען איינענזכט אונד אונטער
בענלייטונג פאן איינען מיינענדיג מענשען איינס
שטאטען-הויז געבאכט, ווא דער שטאטען-אנ-
וואלט מיט דעמוועלבען פראקאקאלל אייפאנאס,
לייזט זיינע איינזאכען אויז ער אין איינעלענען
מענש, דער מיט צייכענען אונד ביכערן הייערען
געהט. ער ווארדען פארלייבט דער פארלייבט אי-
בערנעבען, איינע ווערדען איינערוויינגען ווירד
ערסט דען בעיינן ליעפען, אב דיעזען מירד
ניכט עכען אויס דעס גרונדע מיט ביכערן הייערען,
אויס דיא בעהארדען צו מיינען, דאס זיא אויף זיין
שפאן געשעצט נישט איינע פראקאקאלל ווערדען!
'(ר ע ו א ל ו צ י א נ ע ר ע ב ע ו ע-
ג ו נ ג ע א י א י ק א נ ס א נ ט י נ א פ ע ל)
אויס דער שירקישען הייפטשטאט ווירד בעריכ-
טעט: אללע היער בעפלידליכען געזאנרען דער
איראפעאישען מעכטע האבען איינע גליבלויבע-
דע אויטאנטעצייכענעטען שפרייטע ערהאלטען
וועלכע וויא פאלען לויטעט: דיא 'שירקיש-נאצ-
ען

איינעס טיעפען אבנונדע, אהנע איהרע דעטערעדע האנד
סוס איך פאללען אויף אייבער, מיין איינענע פערמאנען
אויס פערשוואונדען...'
'אבער אריינענע עקלעישע יא, דאס זיא איהנען
זעהר געזיע דיא העלפעט איהרעס פערמאנעס נישט, ווען
זיא דעזעלבען נור פיינע האנד לאסען...'
דאס קאנן זיא נישט, ווען זיא אויך ווילל! איהר
פערמאנען אונד 'פיער-קאמיס' אונד קאנן דאהער נישט
איינעס אנדערן אבנעפערעטען ווערדען, זיא קאנן מיר
האכשטענע יעדעס יאהר איין סאר מיינען ספונד נעקען;
ווייר דאס אבער איהר מאנן, דער זיא הייראפעס, צולאס-
סען? ווייר דע מיר פאכטען יעדעס יאהר ביא איהר צו
בעשטעלען? - אבער איך ווילל מיך נישט ווייטער אויס.
רענען - גענוען דיעזען! פארלייבט מיסטען זיא מיר
פאלגען אונד אריינענע עס נאך פארוי דעקען - דאס
אבירעט אבערלאסען זיא מיר! פייכען זיא נישט, דאס
איך אירענד איינען דומסען שפייך בענעהען ווערדע,
איך אייביגע אויס דעקען! פארלייבט אויז מיין פאלאן
פאלגענדיג...'
ווייליאם קאנעט נישט ווייטער רעדען, דא זעצט
לארד דאלימערען איינענערעטען ווא, וועלכער דען וויל-
ליאס בערייסעט אונד איהר זאכטע, דאס עס איהן זעהר
פיינע, ווען וויליאם אין זיינע אבזענענדיג וויינע פרייא
געוועללשעט לייכטעס.
'איך בין נור דאהער געקאממען (זאכט וויליאם),
אויס זיא צו פראנען, אב זיא דיא 10000 פאנער, דיא זיא
מיר ביי מארגען געליעהען, בענאפהען?'
'פארשטעטונג פאלעס.'

נעבלידעמען אייראָפּאָען געוויס נור צור שאנדע גע-
רױבען קאנן. הערר אישמוצי דארף פֿערויבערט
זײן, דאס זײן אנטראן אים אינארישען פֿאירלא-
מענטע ניממער צור פֿערהאנדלונג צינעלאססען
ווערען ווירד.
היערויף ערהאָב זײך אישמוצי ניעררינגס אונד
זאמטע: ״דער הערר מיניסטער לאָסט מיר קױנע
אָפֿפֿעננע, דאס מײן אנטראן צור פֿערהאנדלונג
נעלאנגען ווערען. איך ציעהע אלוץ מײנען אנט-
טראן גאנץ צוריק״.
דא ריער אבער אײנע שצױמע: ״ניכט צי-
ריקציעהען, היערר אישמוצי! פֿערהאלטנען זיא, דאס
מאן אים ״געהױפֿען״ הארױבער אבשצױמע, אָב
מאן איהרען אנטראן אין פֿערהאנדלונג ציעהען
זאל. בײא אָפֿפֿענטליכער אבשצױמענע פֿירבען
דא דעפֿיטורטען, זא אײפֿצױמעמען ווײא זיא, אײז
אבער דאס אבשצױמענע אײנע געהױפֿען, דאנן ווירד
עס זײך הערויסשטעללען, דאס צאהלריכע דעפֿי-
טירטע אבער דא ווידען עבענפֿאלס ניכט גינגס-
מײנע דעקטען״.

נײן ענטשאַנד אײנע אַללגעמינע הױטער-
קױמ דא יעדער וואסמע, דאס דױער ראמה נור
אײן יושפֿאָט״ גענען אישמוצי וואר. דער ארמע
אישמוצי שלײך זײך בעשעמט אײס דעם רױכסא-
נע אײז בעדויערט עס הױטע געוויס וועלכסט
דאס ער זײך הױך זײנען גרענצענלאָזען וועדהאם
זא גרױנדלך לערערלך נעמאכט האט. —

אלס דא זענען צי ענדע וואר, זאמטע מאָרײן
ווארמאָנע צי מיניסטער פֿערהאַרט״ מיר שױמ.
דאס אישמוצי קײן ווענע-פֿײנד, זאנדרען קאטהאלי-
קענ-פֿײנד וײא ער בעהױפֿעמעט נעמליר, דאס דא
ניכט ווערען פֿאָן בלערע, מײס אונד אנדערען
נעפֿערהאַלען קראַנקהױטען צי מױווערען היגע-
ראָפֿט ווערען, וועהרענר דא ווערען היגעפֿאָן
פֿאָס גאנץ פֿעישאָט בלייבען, דאס קאַנטע
נור בעווערען, דאס דא קאטהאליקען שאארענ-
ווײזע צײט ווערענען אײבעררעמען — יעצט
אײזעט מיר ערסט קלאר, ווארום אײערע עקסצעל-
לענר דא רעליגיאָנס-פֿײהױטען ניכט אײפֿהרען
וואָללען, זא פֿירכטען, דאס זיא הױך זאָלך איש-
מוצי ציעהען בעהױפֿעמען קױנע קאטהאליקען בע-
האַלטען ווערדען״. (נײן, דער וויסן אײזע גע-
לױנען, אבער דא האלמונג דעם מיניסטערס
טרעפֿאַרט בעצױלך דער רעליגיאָנס-פֿײהױט
פֿערהױבעט מעהר, פֿיעל מעהר אלס אײנען בלאָם
בייסענער וויסן.)

דא אינארישע צױטונג ״האָן מאכט אײבער
דא אישערונגען אישמוצי׳ס פֿאָלגענדע בעמער-
קונג: אלס דער מאן זײנע רעדע בעגאנן, בע-
מראכטעטע מאן אים פֿאירלאמענטע דױענע נאנצע

אײפֿטרעמען בלאָם אלס עטױאס קאַמישעס, אײבער
וועלכעס מאן נור לאבען קאנן. אין אײנערען צײ-
טען, ווא שטאַטען ניערדעררייסען, אנדערע
עריכטעט ווערדען, וויל זיך אײנשמוצי אין
אלט-נייגע ווענע-הױך הערשטעללען, אַללעס וואר
הױך דױענען פֿלאן הערצליך ערהױטערט, אלס
יעדאך אישמוצי פֿאן אײנעם שרעקליכען ווענע-
האס זײך הינרויסען לױעס אונד אישערונגען ווענע-
שטימע וועלכע אים נאנצען לאנדע צי ווענע-
פֿערפֿאלגנענע פֿיהרען קאַנטען, דא זא דאס
פֿאירלאמעט אײן, דאס דאס ערלויבעט, אַללעס
סײ זינד, דא אישמוצי זײך ערלויבעט, אַללעס
בליקטע דאהרע אײף דען הערענע מיט מײפעס
אױווללען אונד פֿעראַכטונג. אײף דעם פֿרױען
כאַדען אונגאַרעס האבען דא ווענען אײך אין יענען
צױטען אײנע זױכערע צפֿולבט געױנדען, אלס
מײז זיא אין אנדערען לערערען פֿערפֿאלגט אונד
אײסנפֿעלנדערט האט. דא אונגאַרישע נאציאָן
ווירד זײך דאהר פֿאן דען וואהנונגען אײסערו-
גען אײנעם אישמוצי ווענעס ניכט ערלױמען לאם-
סען, אױס גענען דא ווען אײנען געוואלט אקט
צי פֿעראַבען, וויר פֿינדען זיא אין גאנץ אייראַפּאָ,
דאס דא ווערען צי דען בעסטען אונד אײפֿרױ-
מינסען שטאַטעס-פֿירערען געהאַרען. דאָרף
קרעמליע און פֿארו ווא געוואלט אײסערען אין
פֿראנקרײך אונד האט זײנעם פֿאטערלאנדע גראָסע
דױענטע נעליסטע אַביליך ער זײנעם ״דיישען
גלױבען טרױא וועבליכעטען, מיניסטער טרעפֿאַרט
האט דאהר וועהר זײך געהאן, דאס ער דעם
אישמוצי אײנען פֿערווײזע ערטהױלט האט, דא
זאָלע אײסערונגען דעם אונגאַרישען פֿאירלא-
מענטע, וועלכעס געוויס דא ווענע-פֿערפֿאלגנענע
ניכט אונטערשטױמען נור ציר שאנדע געהױבען,
דא אינארישע נאציאָן ווירד אבער געוויס דען
ווארטען דעם מיניסטערס טרעפֿאַרט מעהר פֿער-
טרויען שענקען, אלס דעם בלאָדזױנגען געפֿלױ-
דער אײנעם אישמוצי״.

פֿערשיעדנע נײאנקהױטען.

* (דא יודען - געט צע א ין
ק א ל י ש.) וויר האבען אין פֿאָריגער נוממער
נאך אײנער קרױצען מעלעגראַפֿישען מיטטהױלענ-
בערױסען ערוועהנט, דאס אין קאַליש זײענעס דער
קאטהאליקע אײנע שלענדהױא אַפֿראַנשאַטלעט
ווארדען, דא גענען דא פֿראַטעסטאַנטע אונד איר
נאך אַהרענעס מאסע געגען, דא י י ד ען גע-
רױכטעט וואר. אײן נאכטערלױכער בערױסע אײס
קאַליש פֿאָם 35-טען דױענע מעלדעט אײבער דױע-
זען בעדויערליכען פֿאַרפֿאל נאָר פֿאָלגענדעם:

דא היעוועק קאטהאלישע בעפֿאָלקערונג, דא
הױטע דאס פֿארהױלענע-פֿעסעט פֿיערטיג מאַכ-
טע אײס ווערען פֿעראַנלאָססען דען געוואהלע-
נען רונדגאַנג (פֿראַטעסטאַנט) הױך דא שטראסען
דער שטאדט. עס ווארדען ציר העבונג דױענען
פֿיערלױכעקײט אן דען פֿיער עקען דער שטאדט
פֿיער אטמערע (כמות) געריכטעט. אײבער דױער
אַלערערע ווארדען פֿאן אַנבעקאַנטער האנד
ערישטאַט. זאָליר ווארדען דא בעהױפֿונג
אײפֿענטעלעט: נור אײן ווערען האבע דױעס מױז
קאַנטען אײס געגען דען קאטהאלישען גלױ-
בען! אַהנע פֿיהרערע אונטערזוכונג אײבער דא
רױכטיקײט דױער בעהױפֿונג, שרױצעט זײך
אײן גראָסער הױפֿע אײס דער קאטהאלישען בע-
פֿאָלקעוועג אײף דא איראַעלישע אונד שלױ-
דעוועלבען צי באָדען אין ווענען מינומען האט-
טע עס מיט דער פֿראַצעסאַן אײן ענדע, דאס
וויטהערנע פֿאַלך ליעף ווײא וואהנונגען נאך דעם
דױישען טעמפעל אונד דען זאַנסטײגען דױישען
בעטהױווערן. צעבראך דא אַללע ווערטהעלע פֿאַל-
רױס עס בעדעסלאַדע (ארון קרױש) אײף, גאנץ
דא געזעטצעט-דאַללען (ספֿרי תורה) אונד צער-
שאַרטע דױעוועלבען דערארט. דאס קײן נאנצעס
שטיק אײזונ בליבע, גלױכצײטיג דראנג אײן אנט-
דערער טהױל דער קאטהאלישען בעפֿאָלקערונג
מיט וואָפֿען, האקען, שטאַקען אונד דרעש-פֿלע-
נען אײף דא איראַעלישען אײן אונד בעגאנן אין
הערצלאָזעס באַדען, צוואַפֿע ווענען בליבען
טאַט זײענען. דא אײבער דען טרעטטען זײך אן
צײט האַטע, דאס נעשעפֿט-לאָקאַל גוט צי פֿער-
שליעסען, ווארדען אײסנפֿעלנדערט, דא פֿרא-
צעסאַנטע אײנען נור אײנען מאַדען, דא מאן
יעדאך אײנען גױען אײבערפֿאלל בעפֿירכטעטע,
פֿלױכטעמען זײך צאהלריכע פֿראַטעסטאַנטע אונד
ווענען אײף פֿרױסע געביעט. עס ווארדען אײ-
געהױרעט שטעטן פֿיר זאַנען געגעבען, אײס נור
מאָלליכסט שטעללע אײבער דא געגענע צי קאַסטען.
— אײנע דעפעטע פֿאָם 26-טען דױענע מעלדעט
היערבער פֿערנער: דער קאטהאלישע אײפֿ-
שאנד פֿאָם 23-טען דױך מײלעך אונטער-
הױקט ווארדען, דער שטאדט-נױבערער ערליעס
אײנען בעפֿעהל, דאס אַללע נעשעפֿט-לאָקאַלע
אם פֿאָלגענדען מאנע געשלאָסען בלייבען, מעהר
אלס דרייאַ מענטשען דױפֿען ניכט צוואַסען אײף
דער נאַסע געהען, עס ווארדען 80 פֿעראָזען,
וואָרונטער מעהרערע גױסטליכע, פֿערהאַפטעט.
געגען אנדערע 200 פֿעראָזען ווארדען אײנע אײ-
טערזוכונג אײנעלעכעט. אַללע זאָללען פֿאַר אײן
ק ר י ב ג ע ר י ב ט געשטעללט ווערדען״

פֿאַלליעטאַן.

מערקווידיגע פֿעהרעלעטינסען.

(75-טע פֿאַרשעטעניג.)
איבערהױפט דארף מאן אין גענעווארט דעם אונ-
גליקליכען עבערהארד דען נאמען וויליאם גלעסען ניכט
גענען. (זאמטע דא נרפֿין וויסער), ניממאנר וויס, וועל-
כען בעצונ פֿעלעט נאמען אײף אײן האט. מאן האט דױס
בערױסע דען ערשטען מיטנעשהױלט; דױע אבער זאנען,
מאן דארף עס מיט דען וואָשען אײנעם וואהנונגען
ניכט גענוא געהען, עס ווערען פֿיר דױען אונגליקליכען
טױבערפֿאל בעסער, ווענען ער שרױבען ווירד, ווײא
שרױונ זיעהס דאס לעכען דעם קאַפֿערס אױס, ווען זיא
וועלע אָנעשטאַרבען אױס. — אונד דאך נעכען דא
ערשטע נאך אָפֿפֿענטט פֿיר דאס אַפֿלשענענדיגע עוונד.
ווערען דױעס אונגליקליכען ווענען אַללעס.
בערױסען האַרטע דױען וואָרעט זעהר נאכדענקער
אן. דא בערױסען דער נרפֿין, דאס עבערהארד דען
נאמען וויליאם גלעסען נאר ניכט האַרען קאַנטע נאכ
אײס עכען דען שטאַפֿע צו אַפֿפֿערען — אונד ווען
ער דױבער נאכדאכטע, זא קאַנטע ער דאך אײנע וויס
טױבע פֿעריכטונג צווישען וויליאם אונד עבערהארד הע-
רויספֿינען, — — —

געפֿאַר וויר נון וויסען פֿאַן דױען בענעבערהױטען
אין סאַרוי ערעהעלען, מיסען וויר ווערען נאך לאַנדן
צוריק, דא היער אײך זאָלכע פֿאַרפֿעללע זינד, וועלכע
מיט דױען בענעבערהױטען אין סאַרוי אין פֿעריכטונג
שטעהען. —

צווייאַ מאַנשע נאך דער פֿעהררשאַטונג קאַלליגעס
מיט לאַרד דאָלפֿיטער פֿינדען וויר דױען ווענע פֿיור
מיט וויליאם גלעסען אין אײנעם לאַנדאָנער האַפֿעל
אין אײנעם אײפֿריגען געשפֿעכע.
״איהרע מיטטהױלענ, דאס לאַרד דאָלפֿיטער מיט
איהנען צוואַסען ענלאַנד פֿערהאַטען אונד זײך אײס
אױסלאַנד בענעכען וויל, אײס מיר האַכטע אונאַנגענעם!
(זאמטע וויליאם) דאס מאכט מיר אײנען גראָסען שרױך
דורך דא רעכנונג״.
״וויר מאכען בלאָם אײנע האַכצױס-פֿרױען נאך
סאַרוי ווא וויר אײס מעהרערע מאַנשע אײפֿעהאַלטען
געדענען! זאמטע פֿאַקאַליטע) אבער זיא קאַנטען אונס א
דאָרט אַפֿטערס בעוויכען״.
אבער מײנע שולדען! דער וועכטליך דוקס פֿער-
לאַנגט דא 40000 פֿענד צוריק״.
״אײס ער איהנען דען נאך ניכט געלונגען דען
צאהלונגס-פֿערישן בײא איהנען דוקס צי פֿערלענען אונד
דא בעצאהלונג איהרער שולד הױטשצױשעכען!״
״דאס קאַן מיר וואַהל געלױנען, מײז אײך ארױ-
ענעיס פֿערהאַלטען ערהאַלטען, וועלכעס אין איהרע אכט.
עצהנטען איהרע מײז זײן וויר — אונד מיט זײן מיט״
״וואו? זיא רעכנען הױטע ווערדען געוויסהױט
דארויף, דאס זיא ארױגענע הױטאַטען וויר״?
״זיא — אונד דאצו ווערען אונד מיט זײן
זיא מיר פֿעהרלעכען: זיא מיסען דא ארױגענע מאך נאך
סאַרוי געהען! ארױגענע וויר זיא גענען נאך סאַרוי
בעלױשען, דא האבען היעריכע אײך שאָן מיט איהרער
מוסטער פֿאַכען, ארױגענע בעשנעטע זײך יעצט

דאס אַללע וואָללען אונד וואס וואָללען אונד וואס
פֿיר געוואלט-מיספעל קאַנטען זיא אונטערדען״
דאס אַללען זיא ישעשערע עצהאָרען, דאס אַללע
אבער קאַנן אײך איהנען שאָן געשען זאנען, דאס אַללע
ארױגענעס נאנצעס פֿערישענע האבען ווילל אונד האבען
מיט, אַללע בײן אײן מאַנן אין פֿערישענע אײשטענ-
פֿערישענע. — — —